

Ministerie van OCW
Mevrouw J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Zoetermeer, 5 juli 2012

Betreft: Advies (her)invoering meestertitel
Kenmerk: mao12-0897dr/BES_Alg

Geachte mevrouw Van Bijsterveldt,

Goed vakmanschap moet zichtbaar worden en goede vakmensen verdienen meer waardering. Dit stimuleert vakmanschap, zorgt ervoor dat jongeren voor vakopleidingen blijven kiezen en draagt bij aan het imago van het beroepsonderwijs. De (her)invoering van de meestertitel zou één van de manieren kunnen zijn om dit te bereiken. In het kader van de motie 33 000 VIII nr. 144 Van der Ham en Biskop heeft u SBB gevraagd een advies op te stellen over de mogelijkheden om de meestertitel een plek te geven in beroepsopleidingen. Met genoegen informeren wij u in deze brief over het advies van SBB.

De meester: een vakman of -vrouw van uitzonderlijk niveau

De term meester kent meerdere contexten en interpretaties. De manier waarop de term historisch werd gebruikt en de wijze waarop de meestertitel momenteel binnen de context van de branches en beroepsgroepen vorm krijgt, zijn relevant voor dit advies.

Historisch

De term meester stamt uit de ambachtsgilden die tijdens de Middeleeuwen zijn ontstaan. Doel van deze gilden was het controleren van de markt, maar ook het waarborgen van kwaliteit. De meester was de hoogste titel binnen het opleidingsstelsel, waarin men zich kwalificeerde van aankomend beroepsbeoefenaar, oftewel leerling, naar gezel en vervolgens naar meester. Een gezel werd meester als hij via een meesterproef onder toeziend oog van proefmeesters had aangetoond over voldoende vaardigheden te beschikken. De meester was hiernaast ook verantwoordelijk voor het overdragen van het vak en ook voor de maatschappelijke vorming van zijn gezellen. Dit stelsel van gilden bleef lang bestaan, maar werd in 1792 afgeschaft. Om in de opleidingsbehoeften van de ambachtelijke beroepen te blijven voorzien, evolueerde het gildeonderwijs met horten en stoten naar het leerlingwezen en tegenwoordig: de beroepsbegeleidende leerweg binnen het middelbaar beroepsonderwijs.

Huidige stand van zaken

Uit een inventarisatie uitgevoerd door CINOP, in opdracht van het Hoofdbedrijfschap Ambachten (HBA), blijkt dat er momenteel zeven branches zijn die over één of meerdere meestertitels beschikken. Voorbeelden zijn de meesterkok, meestergoudsmid en meesterparketteur. De manier waarop de titel wordt gebruikt en de status van de meester kan per branche verschillen.

In de meeste gevallen wordt de titel gebruikt als hoogste erkenning van vakmanschap en wordt deze behaald met talent, jaren ervaring en door het volgen van een extra vakopleiding en/of het doen van een proeve of examen. De meestertitel is een middel om vakmensen van uitzonderlijk niveau te bekronen en tegelijkertijd het imago en de bekendheid van beroepen te vergroten. In een aantal gevallen heeft het moderne meesterschap ook een verbinding met de overdracht van het vak op studenten. Naast het moderne meesterschap kiezen diverse branches jaarlijks een beste vakman of ondernemer van het jaar. Een ander voorbeeld van de erkenning van vakmanschap is het afgeven van een branche-erkenning of vak-erkenning. In twee branches wordt de meestertitel verkregen door lidmaatschap van een commerciële organisatie.

De meestertitel brengt ook kosten met zich mee. De titel moet ten eerste ontwikkeld worden: er moeten transparante standaarden en voorwaarden geformuleerd worden en er moet worden bepaald wie op welke manier (objectief) toetst. Dit zijn de opstartkosten. Hierna worden jaarlijks kosten gemaakt voor de organisatie van de proeves en communicatie. Branches geven aan jaarlijks een substantieel bedrag te besteden aan het onderhouden van de meestertitel. De meestertitels worden veelal bekostigd vanuit de verplichte heffing voor het bedrijfschap (horeca) of het sociaal fonds van de branche (patisserie) of via contributie van het gilde (goud- en zilversmeden). Vaak wordt deze bijdrage verder aangevuld door een eigen bijdrage van de kandidaten.

Waardering, zichtbaarheid en doorstroomperspectief

Het voeren van een meestertitel is om de volgende redenen waardevol voor het individu, de branche en de samenleving:

Waardering en erkenning excellent vakmanschap

Een meestertitel erkent de waarde van excellent vakmanschap. Excellente vakmensen krijgen waardering voor hun werk en hun bereidheid om zich te blijven ontwikkelen. De titel draagt hiermee bij aan de beroepstrots en beroepseer van de vakman of -vrouw. De meestertitel laat zien dat het uitvoeren van een ambachtelijk vak meer is dan een manier om in je levensonderhoud te voorzien. Het is een middel om je als persoon te onderscheiden.

Imago vakmanschap

Onbekend maakt onbemind. Veel jongeren weten de weg naar bijvoorbeeld ambachtelijke beroepen niet meer goed te vinden. De meestertitel laat zien waar hedendaags vakmanschap voor staat. Voor kwaliteit maar ook voor creativiteit en/of professionaliteit. Dit beeld straalt af op de branche. De meestertitel maakt vakmanschap zichtbaar en vergroot de waardering voor deze branche.

Doorgroeiperspectief

De meestertitel biedt doorgroeiperspectief. Niet binnen de opleidingskolom, maar binnen het vak. Juist nu de behoefte aan vakmensen steeds groter wordt, is het belangrijk om te laten zien dat er ook doorgroeiperspectieven zijn als je voor vakmanschap kiest. De meestertitel biedt een interessant perspectief aan zowel jongeren die net beginnen aan een carrière als aan vakvolwassenen die zich verder willen ontwikkelen. De keuze om je in de praktijk verder te ontwikkelen binnen een ambachtelijke carrière zou gelijkwaardig moeten zijn aan de keuze om verder te leren in het HBO of WO. De meestertitel biedt daarmee een helder perspectief in het kader van een Leven Lang Leren.

Er is draagvlak voor een uitbreiding van het aantal meestertitels. CINOP inventariseerde in opdracht van het HBA in de zomer van 2011 het draagvlak voor de meestertitel onder vertegenwoordigers van 32 ambachtelijke branches ("Meestertitel: wel of niet?"). Vier brancheorganisaties gaven aan geen behoefte te hebben aan een meestertitel. Een ruime meerderheid zegt dus voor invoering van de meestertitel in hun branche te zijn. Bij de branches die wij gesproken hebben tijdens het maken van dit advies, heerst wel het idee dat de meester een uitzonderlijk vakman/vrouw moet blijven. Een algemene invoer van een meestertitel zou een devaluatie van de titel kunnen betekenen.

Positionering van de meestertitel in het mbo-stelsel

Bij de positionering van de meester ten opzichte van het mbo-stelsel kunnen wij het volgende constateren:

Het mbo-stelsel is gericht op het opleiden van beginnende beroepsbeoefenaren en op doorstroom

Een mbo-opleiding is gericht op het opleiden tot het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar. Een meester is verre van beginnend: dit is een vakman of -vrouw met jarenlange praktijkervaring. Hiernaast is het mbo gericht op doorstroom.

Er zijn branches zonder mbo-kwalificatie die wel geïnteresseerd zijn in een meestertitel

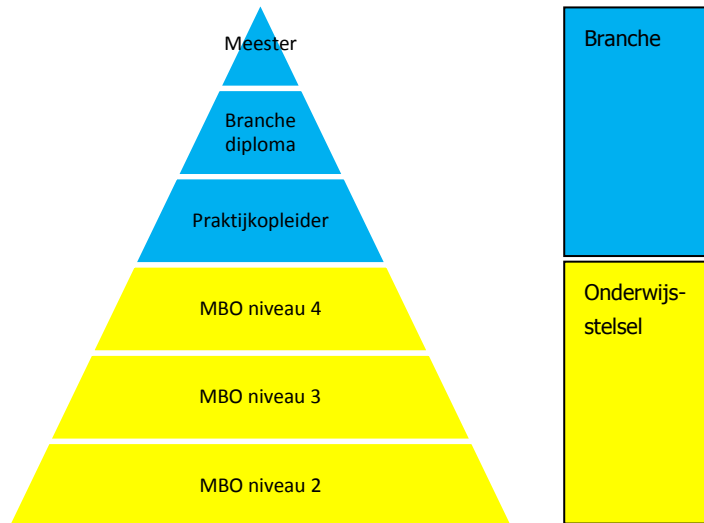
Momenteel zijn er meestertitels voor beroepen waarvoor niet direct wordt opgeleid in het mbo, zoals bijvoorbeeld de ijsbereider en de schoorsteenveger. Het is niet uit te sluiten dat meer branches met beroepen buiten het mbo-stelsel geïnteresseerd zijn in het ontwikkelen van een meestertitel.

Een meester is meestal een ambachtelijk vakman en ondernemer

Omgekeerd: een beperkt aantal beroepen in de kwalificatiestructuur van het mbo is geschikt voor het toekennen van een meestertitel. Het draagvlak voor een meestertitel in de ambachtelijke branches is groot. Maar buiten de ambachtelijke branches zal de animo voor een invoer van een meestertitel kleiner zijn. Een ondernemer kan de meestertitel gebruiken als marketingmiddel om zich te onderscheiden van andere ondernemers en zal op deze wijze wellicht economisch voordeel te verkrijgen. Voor meesters die zelf geen ondernemer zijn, zullen in de branches die over een CAO beschikken CAO-partijen bereid gevonden moeten worden om dit onderscheid te belonen of niet.

De ontwikkeling tot het niveau meester kan worden opgedeeld in verschillende fases, die danwel onder verantwoordelijkheid van het onderwijs, danwel onder verantwoordelijkheid van de branche vallen

Het mbo leidt op tot beginnend beroepsbeoefenaar. Deze fase, inrichting en bekostiging, is een publieke verantwoordelijkheid. Hierna ontwikkel je je verder in de praktijk. Dit is een private verantwoordelijkheid: deze fase wordt verder ingericht en bekostigd door de branche. Dit onderscheid kan met behulp van een diplomapiramide worden weergegeven:

Figuur 1 Model diploma- of beroeps piramide

Binnen het mbo-stelsel kan een persoon zich op verschillende niveaus kwalificeren als beginnend beroepsbeoefenaar. Vervolgens zal een deel van deze beroepsbeoefenaren zich in de praktijk verder ontwikkelen. Deze stappen zijn afhankelijk van de branche of sector. Een eerste stap kan bijvoorbeeld de doorgroei naar praktijkopleider of leermeester inhouden. Vervolgens zal een deel besluiten nog verder te groeien, bijvoorbeeld door middel van het behalen van branche-diploma's. Een klein deel zal uiteindelijk doorgroeien naar de top: het meesterschap. De hierboven getoonde piramide is een model. De stappen binnen de beroeps piramides variëren per beroep. Zo wordt de top van de piramide niet altijd gevormd door een meestertitel en is het bijvoorbeeld ook denkbaar dat je eerst een branchediploma behaalt voor je je kwalificeert als praktijkopleider of dat het zijn van praktijkopleider geen vereiste is om meester te worden.

De meestertitel in relatie tot de Europese Unie

In het kader van de Europese regelgeving stelt u ons een aantal vragen over de werking van de meestertitel. Hier kunnen wij als volgt op antwoorden:

Hoe verhoudt de invoering van de meestertitel in het mbo zich tot het streven van het kabinet om bij de herziening van de richtlijn erkenning beroepskwalificaties te komen tot een forse reductie van het aantal gereguleerde beroepen, die al dan niet via beroepstitels zijn gereguleerd?

In Duitsland, Luxemburg en Oostenrijk is de meester een gereguleerde titel gekoppeld aan een beroep. De Nederlandse ideeën over de meestertitel, zoals in de voorgaande paragrafen beschreven, concentreren zich op een private titel en niet op een gereguleerd beroep. Bijvoorbeeld: ook zonder de titel meesterkok is het mogelijk om het beroep kok uit te oefenen. Er kunnen geen specifieke rechten aan de titel worden ontleend, behalve het voeren van de naam 'meester' en eventueel een logo. Het voornemen van een aantal Nederlandse branches om een meestertitel te ontwikkelen conflicteert dus niet met het Europese voornemen om een verdere uitbreiding van het aantal gereguleerde beroepen te ontmoedigen.

Vergelijking: de Duitse 'Meister'

In Duitsland is 'Meister' een gereguleerde titel gekoppeld aan een beroep. Het al dan niet verkrijgen van het Meister-diploma heeft namelijk gevolgen voor de inhoud van het beroep dat mag worden uitgeoefend. Leerlingen in Duitsland volgen na 10 jaar algemeen vormend onderwijs eerst een 3-jarige opleiding in het leerlingwezen voor een "anerkannter Ausbildungsberuf" (gewaardeerd op het Nederlandse niveau 2, 3 of 4, afhankelijk van de richting). Daarna is het, na het opdoen van minimaal één jaar werkervaring, mogelijk het Meisterexamen af te leggen, meestal bij een Handwerkskammer of Industrie- und Handelskammer. Als voorbereiding voor het Meisterexamen kan een opleiding gevolgd worden. De inhoud en duur van deze opleiding verschilt per branche, maar duurt in voltijd verband gemiddeld een jaar. Deze opleiding wordt in de meeste gevallen echter naast het werk gedaan. Het behalen van dit examen is een voorwaarde om studenten te mogen opleiden en in een aantal gevallen is het zelfs een voorwaarde om een eigen onderneming te beginnen.

Vergelijking: 'Meilleur Ouvrier de France'

In Frankrijk worden de beste vakmensen bekroond met de titel 'Un des Meilleurs Ouvriers de France' (MOF). De titel MOF wordt gezien als een prijs die wordt gewonnen door middel van het afleggen van een uitgebreid examen. Tijdens het examen creëren kandidaten een meesterstuk binnen een bepaalde tijd en met een vaste set aan basismateriaal. De titel wordt, tezamen met een medaille, uitgereikt op de Sorbonne in Parijs in aanwezigheid van de Franse president. De Nederlandse ideeën over de meestertitel zoals in deze brief beschreven volgen het Franse voorbeeld van de MOF in die zin dat deze ideeën ook gericht zijn op het bekronen van excellent vakmanschap.

Geeft het voeren van de meestertitel economische voordelen aan de bezitter ervan?

Het voeren van een meestertitel levert de houder niet altijd een direct economisch voordeel op. De titel is natuurlijk een uitstekend marketingmiddel voor de onderneming: de vakman/vrouw profileert zich als één van de besten op zijn of haar vakgebied. Het is aan de titeldrager zelf om de titel als marketinginstrument in te zetten of niet. Het is niet direct aantoonbaar dat de inzet van de titel als marketinginstrument ook direct economisch voordeel oplevert.

Op welke manier kan worden geborgd hoe de in te stellen privaatrechtelijke beroepsregisters voor houders van een meestertitel toegankelijk zijn voor beroepsbeoefenaren uit andere EU-lidstaten?

De Nederlandse ideeën over de meestertitel richten zich op een private titel en niet een beroep. Deze titel valt onder verantwoordelijkheid van de branche en is in die zin een professionele standaard voor prestaties in het vak. Mochten branches besluiten om de titelhouders te registreren in een register en mochten beroepsbeoefenaren uit andere EU-lidstaten de titel willen voeren, dan kan bij de brancheorganisatie of beroepsvereniging worden nagegaan of zij voldoen aan de eisen. De afdeling Diplomawaardering en Onderwijsvergelijking van SBB fungeert als National Reference Point voor Nederland en kan vanuit deze rol buitenlandse beroepsbeoefenaren eventueel ondersteunen in dit proces.

Zijn er marktversturende effecten te verwachten waarop de Nederlandse overheid aanspreekbaar kan zijn?

Met het voeren van de meestertitel zoals in de bovenstaande paragrafen beschreven dus: ten eerste onder verantwoordelijkheid van de brancheorganisatie en ten tweede als titel en niet als beroep, zijn er geen marktversturende effecten te verwachten waarop de Nederlandse overheid aanspreekbaar zou kunnen zijn. Het is mogelijk om een beroep uit te oefenen zonder meestertitel. De titel is een bewijs van excellent vakmanschap, maar er kunnen geen specifieke rechten aan ontleend worden zoals dat bijvoorbeeld in Duitsland het geval is.

Het is de branches wel aan te bevelen om bij de ontwikkeling van de standaarden voor de meestertitel rekening te houden met standaarden in andere EU-lidstaten. Door een open stelsel van standaarden te ontwikkelen en dit stelsel ook in relatie tot andere Europese stelsels te brengen wordt voorkomen dat de Europese mobiliteit wordt belemmerd. De afdeling Diplomawaardering en Onderwijsvergelijking van SBB kan branches eventueel ondersteunen door het verstrekken van informatie en adressen in het buitenland. Bovendien wordt met een open en transparant stelsel voorkomen dat het voeren van een meestertitel in de branche conflicteert met het mededingingsrecht.

De meestertitel in relatie tot het mbo

In de voorgaande paragrafen wordt duidelijk dat de meestertitel aan initiatief is van de branches en dat dit, wat SBB betreft, zo zou moeten blijven. Wij zien geen mogelijkheden om het meesterschap te positioneren binnen het stelsel van mbo-opleidingen. Wij zien wel mogelijkheden om een verbinding te leggen met het mbo-stelsel.

Streven naar excellentie

Streven naar excellentie zou niet alleen binnen het vak moeten plaatsvinden, maar ook binnen het onderwijs. Hier zien wij een rol voor de vakwedstrijden binnen het mbo. De ministeries van OCW en ELI en de brancheorganisaties leveren een belangrijke bijdrage aan de organisatie van de Skills vakwedstrijden. Hiernaast organiseren branches ook zelf vakwedstrijden. Tijdens deze vakwedstrijden strijden vmbo'ers en mbo'ers om het kampioenschap in hun vakgebied. Het stimuleert jongeren dus om vakinhoudelijk het beste uit zichzelf te halen. Deze activiteiten kunnen met de meestertitel worden verbonden door de branchestandaarden voor vakwedstrijden af te leiden van de standaarden voor meesterschap. Vakkanjers en andere talenten zouden een blijk van excellentie kunnen krijgen, bijvoorbeeld door een aantekening bij hun diploma.

Imago van het beroepsonderwijs

De meestertitel biedt een belangrijk perspectief voor studenten en maakt zichtbaar wat je met een mbo-opleiding kunt bereiken. Vorig jaar heeft u partijen gevraagd hoe het imago van het mbo positief kan worden beïnvloed. Verschillende partijen, zoals SBB, MBO Raad, Skills Netherlands, MKB Nederland, HBA, Stichting Platforms Vmbo, hebben zich naar aanleiding van uw vraag samen met het ministerie van OCW verenigd in het netwerk imago beroepsonderwijs. De meestertitel kan positief bijdragen aan het imago van het mbo. Partijen binnen het netwerk kunnen de meesters inzetten als rolmodel of ambassadeur van het mbo. De partijen binnen SBB nemen het voortouw door ter gelegenheid van het 'Dit is mbo' diner op 17 september 2012 in Lucent Danstheater, de meesters onder de aandacht te brengen.

De positie van de praktijkopleider

Het mbo kent circa 400.000 praktijkopleiders (in sommige sectoren ook wel leermeester genoemd). Deze personen zorgen binnen het leerbedrijf voor de overdracht van het vak op de mbo-studenten. De moderne praktijkopleider heeft hiermee een onderdeel van de taken van de historische meester overgenomen. De praktijkopleider neemt een belangrijke positie in binnen het mbo. Het is een vakman of -vrouw die zich dermate heeft ontwikkeld dat hij of zij het vak mag en kan overdragen op studenten. Dit gebeurt meestal door het volgen van aanvullende scholing. Het kunnen en mogen overdragen van het vak is iets om trots op te zijn. Met de verkiezing van de beste praktijkopleider heeft het ministerie van OCW al een begin gemaakt met de erkenning van deze belangrijke rol.

Naast het streven naar excellentie onder mbo-studenten zouden wij ook willen streven naar excellent of meesterlijk opleiden in het mbo. De deskundigheid van de praktijkopleider is bepalend voor de kwaliteit van het praktijkdeel van de beroepsopleidingen. Wij vinden daarom dat dit thema de aandacht verdient. Zoals duidelijk wordt in de beroeps piramide, is ook de ontwikkeling tot praktijkopleider voornamelijk een verantwoordelijkheid van de branche. Onze kenniscentra voeren deze taak uit namens de brancheorganisaties. De kenniscentra ondersteunen vanuit hun wettelijke taak het leerbedrijf in de uitvoering van de beroepspraktijkvorming. Belangrijk onderdeel daarvan is het bevorderen van de deskundigheid van de praktijkopleider door scholing. Deze scholing zou een verplichting moeten zijn voor iedere praktijkopleider. Bekostiging van de scholings- en verletkosten voor de praktijkopleiders moet het belang van de deskundige praktijkopleider voor het praktijkdeel van beroepsopleidingen onderstrepen.

De kenniscentra hebben aangegeven bereid te zijn om in het kader van excellent of meesterlijk opleiden extra te willen investeren in de excellente praktijkopleider. Praktijkopleiders die zich onderscheiden in hun activiteit en betrokkenheid, zouden een titel als bijvoorbeeld 'excellente leermeester' of 'excellente praktijkopleider' kunnen krijgen van het kenniscentrum. Zo krijgen goede praktijkopleiders extra waardering voor hun inzet. Het leerbedrijf krijgt met de aanwezigheid van een excellente leermeester een mogelijkheid om zich te onderscheiden als goed leerbedrijf. De student krijgt hiermee een perspectief: binnen het beroep kun je ook doorgroeien via praktijkopleider naar excellente leermeester. Het idee om excellente praktijkopleiders te bekronen kan verder worden uitgewerkt door de kenniscentra. Een eenduidige uitwerking en implementatie, met daarbinnen uiteraard ruimte voor sectorale kleur, is hierbij belangrijk, zodat de maatschappelijke waarde van de titel helder blijft voor bedrijven, studenten en de rest van de samenleving.

Conclusie

De meestertitel kan van grote waarde zijn voor het mbo-stelsel. Het is een middel om vakmanschap zichtbaar en aantrekkelijk te maken. Bovendien biedt de meestertitel doorgroeiperspectief voor die personen die ervoor kiezen om hun talenten in te zetten om zich te ontwikkelen tot een uitmuntend vakman of vrouw.

De meestertitel heeft echter geen plek in de beroepsopleidingen. De meester is namelijk geen beginnend beroepsbeoefenaar: het betreft een persoon die zich na zijn of haar opleiding in de praktijk volop heeft doorontwikkeld. Er kan een helder onderscheid worden gemaakt tussen de verantwoordelijkheid van het onderwijs, namelijk: de ontwikkeling tot een beginnend beroepsbeoefenaar, en de verantwoordelijkheid van de branche: de ontwikkeling van de beroepsbeoefenaar in de praktijk. De keuze voor wel of geen meestertitel en de invulling van deze titel is dus een verantwoordelijkheid van de branche zelf.

Het is belangrijk om zichtbaar te maken dat de keuze voor vakmanschap ook perspectief biedt op doorontwikkeling. Daarom is het aan te bevelen om inzichtelijk te maken welke stappen er te onderscheiden zijn in de ambachtelijke loopbaan tot meester. Dit kan door middel van de zogenaamde diplomapiramide.

Aangezien de huidige meestertitels en de ideeën over toekomstige meestertitels in Nederland zich richten op een private titel en niet op een beroep, is er geen aanleiding om aan te nemen dat het voeren van meestertitels marktverstorende of belemmerende effecten zal hebben, zowel op nationaal als Europees niveau.

Bij de ontwikkeling van standaarden voor meestertitels is het wel aan te raden om een zo open mogelijk stelsel te ontwikkelen, dat helder vergeleken kan worden met andere Europese stelsels. Zo blijft de mobiliteit van beroepsbeoefenaren binnen de Europese Unie geborgd en wordt gegarandeerd dat de Nederlandse markt transparant blijft.

Een aantal branches heeft al een compleet stelsel aan meestertitels en daarbijhorende voorwaarden, standaarden en proeven ontwikkeld. Hoofdbedrijfschap Ambachten heeft het initiatief genomen om branches en beroepsgroepen met minder slagkracht te ondersteunen in het proces om tot de inrichting van een meestertitel te komen.

Hoewel wij geen positie zien voor de meestertitel in het mbo-stelsel, zien wij op drie punten wel een duidelijke verbinding. Ten eerste zou het streven naar excellentie al in het onderwijs moeten plaatsvinden. Branches kunnen de standaarden voor de vakwedstrijden in het mbo en het meesterschap met elkaar verbinden. Ten tweede biedt het meesterschap perspectief voor mbo-studenten. De meesters maken zichtbaar welk topniveau je met een mbo-opleiding kunt bereiken en kunnen daarom fungeren als belangrijke ambassadeurs voor het mbo. Ten derde vormt in veel branches de stap naar het niveau praktijkopleider een trede op weg naar het meesterschap. Deze stap verdient de aandacht: de deskundigheid van de praktijkopleider heeft invloed op de kwaliteit van het praktijkgedeelte van de mbo-opleiding. Binnen het mbo zouden wij ook moeten streven naar excellent of meesterlijk opleiden. De kenniscentra zijn bereid om extra te investeren in de praktijkopleider. Praktijkopleiders die zich onderscheiden in hun activiteit en betrokkenheid, zouden een eretitel als bijvoorbeeld 'excellente leermeester' of excellente praktijkopleider kunnen krijgen van het kenniscentrum.

Deze verbinding met het mbo zorgt ervoor dat studenten een duidelijk perspectief krijgen op het meesterschap. Een doel om zowel als mbo-student als vakvolwassene voor ogen te hebben.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter SBB
Jan van Zijl

Vice-voorzitter SBB
Michaël van Straalen